

Sygn. akt I PSK 97/22

POSTANOWIENIE

Dnia 21 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa J. K.
przeciwko P. Ż.
o ustalenie wypadku przy pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 21 marca 2023 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach
z dnia 8 września 2021 r., sygn. akt XI Pa 167/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - kasa Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz radcy prawnego A. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Katowicach, wyrokiem z dnia 8 września 2021 r., oddalił apelację J. K. od wyroku Sądu Rejonowego Katowice - Zachód w Katowicach z dnia 28 kwietnia 2021 r., mocą którego oddalono jego powództwo o ustalenie wypadku przy pracy (w drodze z Włoch do Polski).

W sprawie ustalono, że J.K. był zatrudniony u pozwanego P. Ż., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Ż., na podstawie umowy o pracę

w okresie od 18 czerwca 2014 r. do 31 grudnia 2016 r. Powód pracował na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego powyżej 12 ton w pełnym wymiarze czasu pracy. W marcu 2016 r. powód zgłosił mechanikowi, że w samochodzie, którym jeździ coraz trudniej zmienia się biegi. Po odbiorze samochodu z warsztatu udał się w kolejną trasę do Włoch. W drodze powrotnej miał poważne trudności z redukowaniem biegów, musiał w tym celu użyć znacznej siły, w związku z czym wystąpiły u niego silne dolegliwości bólowe. Po powrocie powód zgłosił się do lekarza. W trakcie leczenia okazało się, że powód doznał zerwania ścięgna.

W dniu 2 grudnia 2016 r. powód zgłosił pozwanemu, że w marcu 2016 r., w trakcie wyjazdu do Włoch, uległ wypadkowi przy pracy. Kierując bowiem pojazdem marki V. [...], w wyniku obsługi zacinającej się skrzyni biegów, doznał urazu barku prawego. Powołany przez pozwanego zespół, w sporządzonym protokole nr [...], dokonując ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy stwierdził, że przyczyną wypadku było schorzenie o długotrwałym charakterze i okoliczności niemające związku z pracą. Tym samym pracodawca nie uznał spornego zdarzenia za wypadek przy pracy wskazując, że zostało ono spowodowane schorzeniem mającym charakter długotrwały, o czym świadczy fakt, że powód już wcześniej odczuwał bóle prawego barku, a ponadto zachodziły przesłanki, iż urazy powstały w innych okolicznościach, niemających związku z pracą.

Powołany w sprawie biegły sądowy z zakresu ortopedii i traumatologii rozpoznał u powoda zwyrodnienie stawu barkowo-obojczykowego prawego z uszkodzeniem ścięgna mięśnia nadgrzebieniowego i podłopatkowego prawego leczonego operacyjnie, podejrzenie zapalenia kałek stawu ramiennego prawego w przebiegu PVNS (barwnikowe guzkowo - kosmkowe zapalenie błony maziowej) oraz spondylozę szyjną C3-C7. Biegły stwierdził, że powyższe uszkodzenia u powoda nie powstały w wyniku opisywanego przez niego zdarzenia, do którego miało dojść w marcu - kwietniu 2016 r. podczas prowadzenia przez niego pojazdu marki V. [...].

Sąd Okręgowy powtórzył za Sądem pierwszej instancji, że nie było przyczyny zewnętrznej, która spowodowała uraz u powoda. Natomiast powód nie wykazał również, że zdarzenie miało charakter nagły i wystąpiło w związku z wykonywaną pracą. W szczególności nawet nie wskazał, kiedy dokładnie nastąpiło

zdarzenie. Do protokołu powypadkowego podał bowiem, że zdarzenie miało miejsce w marcu 2016 r. W pozwie zaś podał, że w kwietniu 2016 r., a w apelacji ponownie, że w marcu 2016 r. Ponadto powód nie wykazał, że zarówno zdarzenie, jak i jego następstwa chorobowe pojawiły się nagle. Sąd podkreślił, że ani działanie przyczyny zewnętrznej, ani skutek nie były gwałtowne i widoczne w ciągu jednej doby. W konsekwencji, wobec niespełnienia wszystkich przesłanek wymienionych w art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2189, dalej jako ustawa wypadkowa), w tym braku przyczyny zewnętrznej, nagłości zdarzenia i skutku oraz związku urazu z wykonywaną pracą.

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik powoda, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości. We wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania wskazał na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, a mianowicie: czy wysiłek fizyczny, spowodowany wystąpieniem szczególnych, nadzwyczajnych okoliczności, towarzyszących świadczeniu pracy, może uzasadniać uznanie tego zdarzenia za wypadek przy pracy w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy wypadkowej, jeżeli wysiłek ten, będący zdarzeniem zewnętrznym, pogorszył istniejący już stan chorobowy?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do merytorycznego rozpoznania.

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i przedstawieniu wyczerpującej argumentacji jurydycznej wskazującej, że zagadnienie takie w sprawie występuje, jest nowe, dotychczas w orzecznictwie nierozstrzygnięte i będzie miało znaczenie precedensowe przy rozstrzyganiu podobnych spraw.

Tymczasem regulacja art. 3 ustawy wypadkowej w zakresie „przyczyny zewnętrznej” ma ukształtowane jednolite orzecznictwo oraz opracowania w piśmiennictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r., II UK 298/11, LEX nr 1214583). Wskazuje się, że przyczyna zewnętrzna charakteryzuje się tym, że pochodzi spoza organizmu człowieka i powinna

wpływać ze sfery zagrożenia, jakie stwarza praca, a więc z takich okoliczności, które powstały w związku ze statusem pracownika; w przeciwnym razie zdarzenie nie nabierze charakteru wypadku przy pracy. Praca nie zawsze musi być faktyczną przyczyną wypadku, ale i wówczas powinna pozostawać przyczyną wypadku w takim znaczeniu, że pracownik nie uległby wypadkowi albo prawdopodobieństwo zdarzenia byłoby znikome, gdyby nie wykonywał pracy. Podstawowym źródłem przyczyny zewnętrznej jest bowiem praca oraz zagrożenie, jakie ona ze sobą niesie (zob. W. Witoszko: Jednorazowe odszkodowanie z ubezpieczenia wypadkowego, Warszawa 2010). Przyczyna zewnętrzna wywołuje nagłe zdarzenie, które jest zdarzeniem losowym, a więc niespodziewanym, nieplanowanym, niezamierzonym. Dlatego też przyczynie zewnętrznej przypisuje się także cechę nadzwyczajności w sensie jej nieprzewidywalności, która nie wynika z warunków pracy, ale powinna powstać wskutek zakłócenia procesu pracy. Przyczyny zewnętrzne nie muszą być jednak przyczynami wyłącznymi w spowodowaniu zdarzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2021 r., III USK 89/2, LEX nr 3149821).

Istotny w rozpoznawanej sprawie element definicji wypadku przy pracy, jakim jest zewnętrzna przyczyna zdarzenia, powinien być przeciwstawiony przyczynom wewnętrznym, tkwiącym w organizmie pracownika, takim jak wady anatomiczne, stany chorobowe, skutki wcześniejszych urazów itp. Samoistne schorzenie, chociażby wystąpiło nagle i w toku świadczenia pracy, nie może być uznane za wypadek przy pracy (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 26 września 2017 r., II UK 422/16, LEX nr 2397607; z 18 stycznia 2017 r., III PK 50/16, LEX nr 2261777; z 4 listopada 2014 r., III UK 32/14, LEX nr 1628875).

W orzecznictwie przyjmuje się, że uszczerbek na zdrowiu pracownika spowodowany czynnikiem samoistnym (pochodzącym z organizmu pracownika) może stanowić wypadek przy pracy, jeżeli został wywołany nadmiernym w okolicznościach danego wypadku wysiłkiem fizycznym, psychicznym lub silnym stresem. W szczególności, występowanie u pracownika schorzeń samoistnych nie wyklucza uznania zdarzenia za wypadek przy pracy, jeżeli w środowisku pracy zaistniały czynniki przyspieszające bądź pogłębiające proces chorobowy. Generalnie jednak wykonywanie przez pracownika zwykłych czynności (związanych z normalnym wysiłkiem fizycznym, normalnymi przeżyciami

psychicznymi) nie może być uznane za zewnętrzną przyczynę wypadku przy pracy. Idąc dalej, w odniesieniu do towarzyszącego pracy wysiłku fizycznego dominująca jest jednak linia orzecznictwa, zgodnie z którą wykonywanie zwykłych, codziennych obowiązków w warunkach typowych dla danego stanowiska pracy - przy uwzględnieniu indywidualnych predyspozycji zdrowotnych pracownika - może jedynie wyjątkowo stanowić dla niego nadmierne obciążenie i stać się zewnętrzną przyczyną zdarzenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 lipca 1991 r., II PRN 3/39, OSP 1992, nr 11-12, poz. 263; z 25 października 1994 r., II URN 38/94, OSNAPiUS 1995, nr 4, poz. 52; z 21 maja 1997 r., II UKN 130/97, OSNAPiUS 1998, nr 7, poz. 219; z 30 czerwca 1999 r., II UKN 22/99, OSNAPiUS 2000, nr 18, poz. 696; z 18 sierpnia 1999 r., II UKN 87/99, OSNAPiUS nr 20, poz. 760 i z 19 czerwca 2001 r., II UKN 419/00, OSNP 2003, nr 5, poz. 136). Podkreśla się przy tym, że istnienia związku przyczynowego między rodzajem wykonywanej pracy i warunkami, w jakich jest ona świadczona, a gwałtownym pogorszeniem stanu zdrowia pracownika nie można domniemywać ani przypuszczać, lecz przyjęcie takiej tezy powinno mieć uzasadnienie w materiale dowodowym sprawy (w szczególności opinii biegłych lekarzy odpowiednich specjalności), analizowanym w kontekście posiadanej przez biegłych wiedzy medycznej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 lipca 1994 r., II PRN 4/94, OSNAPiUS 1994, nr 9, poz. 146; z 8 listopada 1994 r., II PRN 6/94, OSNAPiUS 1995, nr 10, poz. 122; z 29 stycznia 1997 r., II UKN 70/96, OSNAPiUS 1997, nr 18, poz. 357; z 8 sierpnia 1999 r., II UKN 74/99, OSNAPiUS 2000, nr 19, poz. 731). Towarzyszący wykonywaniu pracy nadmierny wysiłek fizyczny (albo silny stres) musi zaś być istotnym ogniwem w łańcuchu przyczynowo skutkowym, prowadzącym do gwałtownego pogorszenia stanu zdrowia pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego z 5 lutego 1997 r., II UKN 85/96, OSNAPiUS 1997 nr 19, poz. 386 i z 29 października 1997 r., II UKN 304/97, OSNAPiUS 1998 nr 15, poz. 464).

Należy również podkreślić, że dokonywana kwalifikacja zdarzenia jako wypadku przy pracy jest rezultatem oceny materiału dowodowego i ustaleń faktycznych w konkretnej sprawie. W tej sprawie biegły wskazał, że występujące u skarżącego zwyrodnienie stawu barkowo-obończykowego prawego z uszkodzeniem ścięgna mięśnia nadgrzebieniowego i podłopatkowego prawego leczone

operacyjnie nie powstało w wyniku opisywanego przez niego zdarzenia, do którego doszło w marcu - kwietniu 2016 r podczas prowadzenia przez mego pojazdu marki V. [...].

Do postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy, nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2018 r., I UK 437/17, LEX nr 2570520). Sąd Najwyższy, co zostało zaznaczone powyżej, jest bowiem związany w postępowaniu kasacyjnym ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez sądy (art. 398³ § 3 k.p.c.). Skoro skarżący kwestionuje dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę dowodów i wynikające z niej ustalenia faktyczne, to zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. k.p.c., uchyla się ona spod kontroli kasacyjnej.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne związane ze zdefiniowaniem ustawowej przesłanki wypadku przy pracy, wynikającej z art. 3 ustawy wypadkowej, to jest przyczyny zewnętrznej, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

ał